

ILUSTROVANÉ DĚJINY CESTOVÁNÍ


GRÓNSKO
ISLAND
Faerské ostrovy
SEVERNÍ AMERIKA
Liverpool
SEVERNÍ IRSKO
USA
ATLANTSKÝ OCEÁN
FRANCIE
ŠPANĚLSKO
PORTUGALSKO
Pensylvánie
New York
Virginie
Montgomery
MAROKO
TICHÝ OCEÁN
Západní Indie
Havaj
Polynésie
JIŽNÍ AMERIKA
PERU
Callao
Tahiti
BRAZÍLIE
ATLANTSKÝ OCEÁN
ARGENTINA
Magalhãesův průliv
Ohňová země
Mys Horn
Jižní Georgie
Sloní ostrov
ANTARKTIDA


SEVERNÍ LEDOVÝ OCEÁN
Laponsko
ŠVÉDSKO
NORSKO
Oslo
Uppsala
RUSKO
ASIE
EVROPA
Paříž
MONGOLSKO
ITÁLIE
Řím
Istanbul
TURECKO
ČÍNA
STŘEDOZEMNÍ MOŘE
Eufrat
Tigris
Tibet
IRÁK
Lhasa
PÁKISTÁN
SAHARA
SAÚDSKÁ ARÁBIE
Indus
TICHÝ OCEÁN
Perský záliv
Mekka
INDIE
Hanoj
AFRIKA
Mariánský příkop
Howlandův ostrov
NOVÁ GUINEA
Polynésie
Velký bariérový útes
INDICKÝ OCEÁN
OCEÁNIE
AUSTRÁLIE
Mys dobré naděje
NOVÝ ZÉLAND
ANTARKTICKÝ OCEÁN
ANTARKTIDA

AHOJ!

Užívat si čas doma, je to nejbáječnější, co znám. Kreslit si, číst, koukat se na filmy, pouštět si hudbu, kreslit si, číst, koukat se na filmy… a tak dál. Jenže cestovat po světě je taky náramně zajímavá a napínavá věc. Tak co s tím? Přece o tom napsat knížku!

Když píšu vlastní knihy, je pro mě důležité psát o něčem, co se dá hezky ilustrovat. Navíc jsem se ale snažil najít příklady odvážných a zvídavých lidí, o kterých jste toho zatím možná tolik neslyšeli.

A mimochodem, moct si dopřát útulnou chvilku doma, nebo dokonce už jen mít kde bydlet, je poměrně nový fenomén. Většinu času, po který my lidé žijeme tady na Zemi, jsme se v jednom kuse někam stěhovali. Třeba je pro nás cestování přirozenější než někde bydlet?

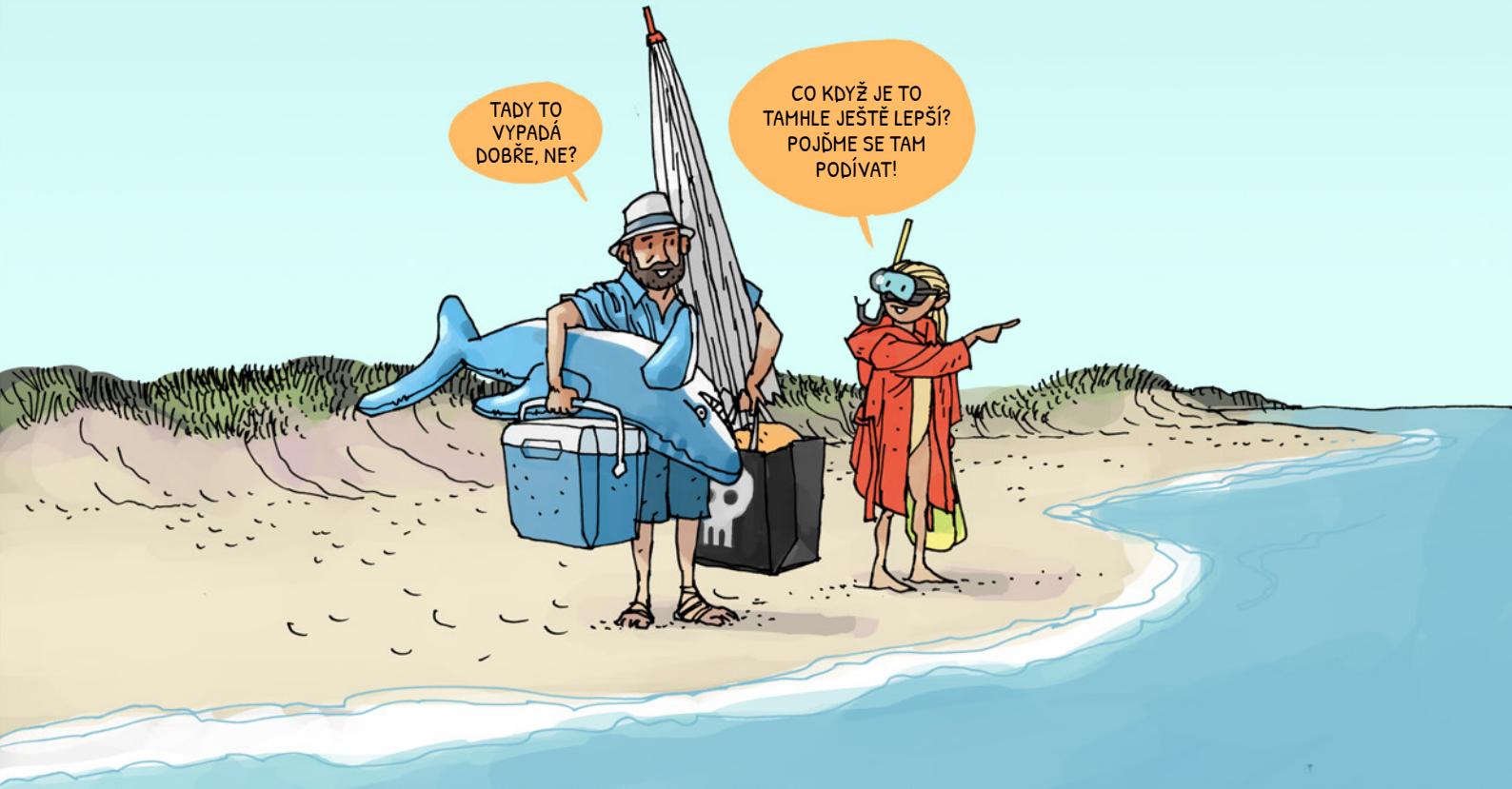
ŠŤASTNOU CESTU!

ANDERS

ANDERS NYBERG

VELKÉ VÝPRAVY

Lidé cestovali různými způsoby, kam až historie sahá. Nejdřív se přesouvali pěšky za potravou, později začali k cestám za obchodem nebo při prozkoumávání nových neznámých území využívat zvířata a různé dopravní prostředky. Někdy utíkali před válkami a přírodními katastrofami. Jindy možná cestovali jen tak pro zábavu.



CESTY PRVNÍCH LIDÍ

Možná vůbec nejúžasnější cesta všech dob je ta, kterou lidstvo podniklo, když naši předkové osidlovali různé kouty naší planety.

První lidé pocházeli z Afriky a nejstarší nálezy lidského druhu *Homo sapiens* jsou staré asi 200 000 let.

Lidé tehdy nežili pouze na jednom místě. Stěhovali se od jednoho tábořiště ke druhému a hledali jedlé rostliny a zvířata, která by mohli lovit. Dalo by se říct, že se pohybovali nebo cestovali v podstatě neustále.



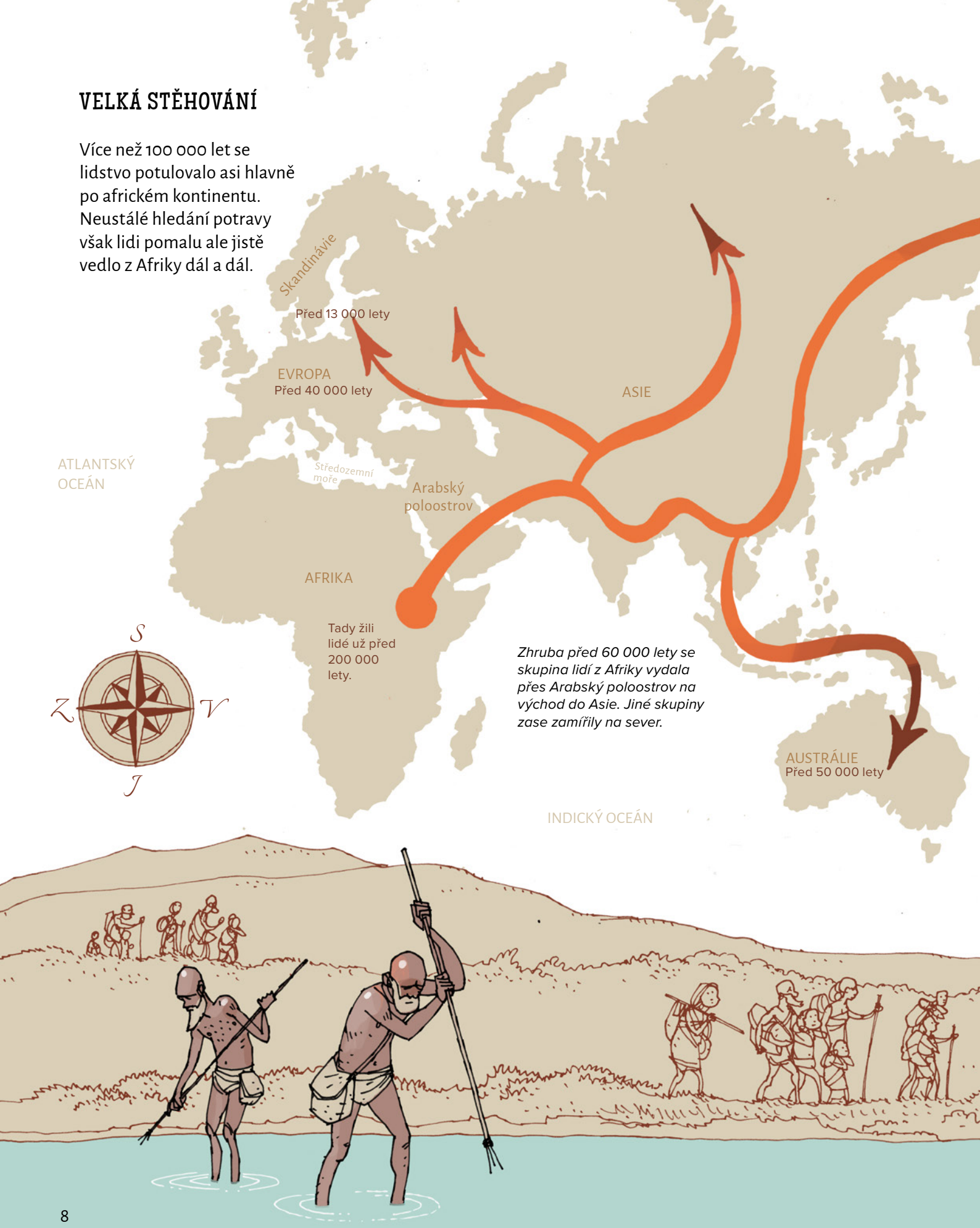
Lidé toho tehdy nevlastnili víc, než kolik dokázali unést: zbraně k lovu, zvířecí kůže na ochranu před nepřízní počasí a větrem a brašnu přes rameno s pár jednoduchými nástroji. V té si také mohli nosit něco malého na zub, co během dne našli.

To je skvělý vynález, co?


PODÍVEJTE! JESKYNĚ! TAM DNESKA MŮŽEME PŘESPAT!
A K VEČEŘI SI DÁME HADA.
A VAJÍČKA!

VELKÁ STĚHOVÁNÍ

Více než 100 000 let se lidstvo potulovalo asi hlavně po africkém kontinentu. Neustálé hledání potravy však lidi pomalu ale jistě vedlo z Afriky dál a dál.



Před 15 000 lety byla hladina vody nižší, takže se tudy dalo přejít!

Grónsko

Beringova úžina

ATLANTSKÝ OCEÁN

Před 13 000 lety lidé doputovali až do Jižní Ameriky a přibližně ve stejnou dobu se dostali také do Skandinávie. Tou dobou Homo sapiens obydlel už téměř celou planetu.

SEVERNÍ AMERIKA

Obydlet planetu lidem trvalo 47 000 let. To znamená, že se posouvali v průměru o dvacet kilometrů za jednu generaci – nebo celý život o jeden kilometr za rok.

TICHÝ OCEÁN

Jak se ale lidé dostali až do Austrálie? Na Zemi tehdy panovala doba ledová a velká část vody ze světových oceánů byla vázaná v podobě ledu v okolí severního a jižního pólu. Díky tomu byla hladina vody velmi nízká – na některých místech i o víc než sto metrů nižší než dnes. Tím se vzdálenost mezi ostrovy zmenšila. Suchou nohou by na ně člověk sice nedošel, ale na voru to nebylo až tak daleko.

Polynésie

JIŽNÍ AMERIKA

Před 13 000 lety



Jak se ale lidem podařilo dostat i na odlehlé ostrovy v Tichém oceánu? Ty byly osídleny poměrně pozdě – teprve před 3 000 lety. Poskočíme teď v historii o velký kus dopředu a pokusíme se téhle záhadě přijít na kloub!

Thor Heyerdahl a Kon-Tiki

Thor Heyerdahl (1914–2002) byl norský dobrodruh, cestovatel a badatel, který přišel s teorií, že obyvatelé polynéských ostrovů daleko v Tichém oceánu na ně původně připluli na vorech z Jižní Ameriky. Aby dokázal, že to bylo skutečně možné, postavil vor stejným způsobem, jakým si vory vyráběli Inkové, a vydal se s ním na moře.

V severních částech Jižní Ameriky roste strom balzovník, jehož dřevo se na stavbu vorů hodí obzvlášť dobře, protože je lehké a plave lépe než jiné druhy dřeva. A jelikož záleželo na tom, aby expedice používala stejné materiály jako Inkové, směl se ke svázání balzového voru používat pouze provaz.

Stavba trvala několik měsíců, ale 28. dubna 1947 Heyerdahl a jeho pětičlenná posádka konečně vypluli z peruánského přístavního města Callao a vydali se vstříc Polynésii.

Hned druhý den se rozpoutala bouře. Posádka se musela u kormidlovacího vesla střídat po jedné hodině a v noci budili dalšího na řadě tak, že zatahali za provaz, který měl spící uvázaný kolem nohy. Po třech dnech se bouře utišila a vyčerpaná posádka si mohla konečně oddechnout. Vor vydržel.

Přes noc jim na palubě vždy přistálo několik létajících ryb, a tak je kuchař mohl ráno posbírat a přichystat z nich snídani. Létající ryby se také skvěle hodily jako návnada, když si posádka chtěla ulovit něco většího, například tuňáka.

Osmý den výpravy spadl jeden z cestovatelů do vody a silný proud ho strhával od voru dál a dál. Ostatní se kamarádovi marně pokoušeli hodit záchranné lano. Protivítr jim ho odfoukl vždycky zase zpátky k voru. Nakonec za kolegou skočil další člen posádky se záchrannou vestou přivázanou na laně, doplaval k němu a pak se oba nechali ostatními vytáhnout zpět na palubu.

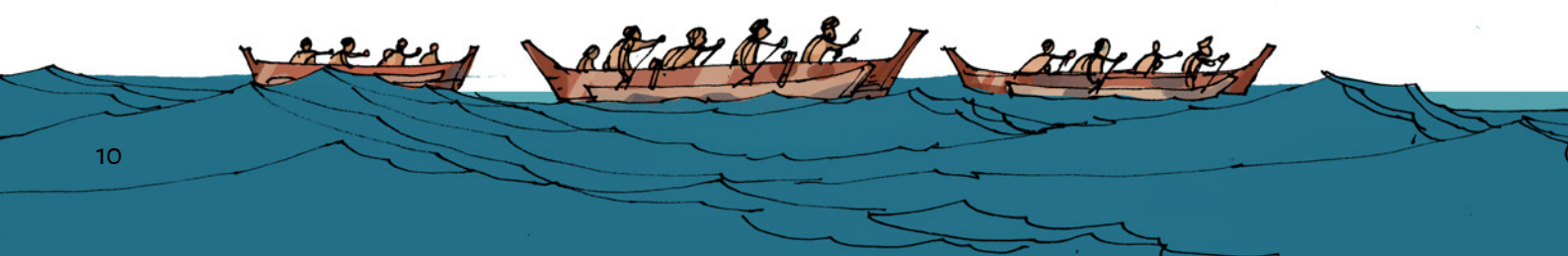
Po sto jedna dnech na moři vor uvázl na korálovém útesu, ale posádce se podařilo ve zdraví dostat na břeh neobydleného ostrova.

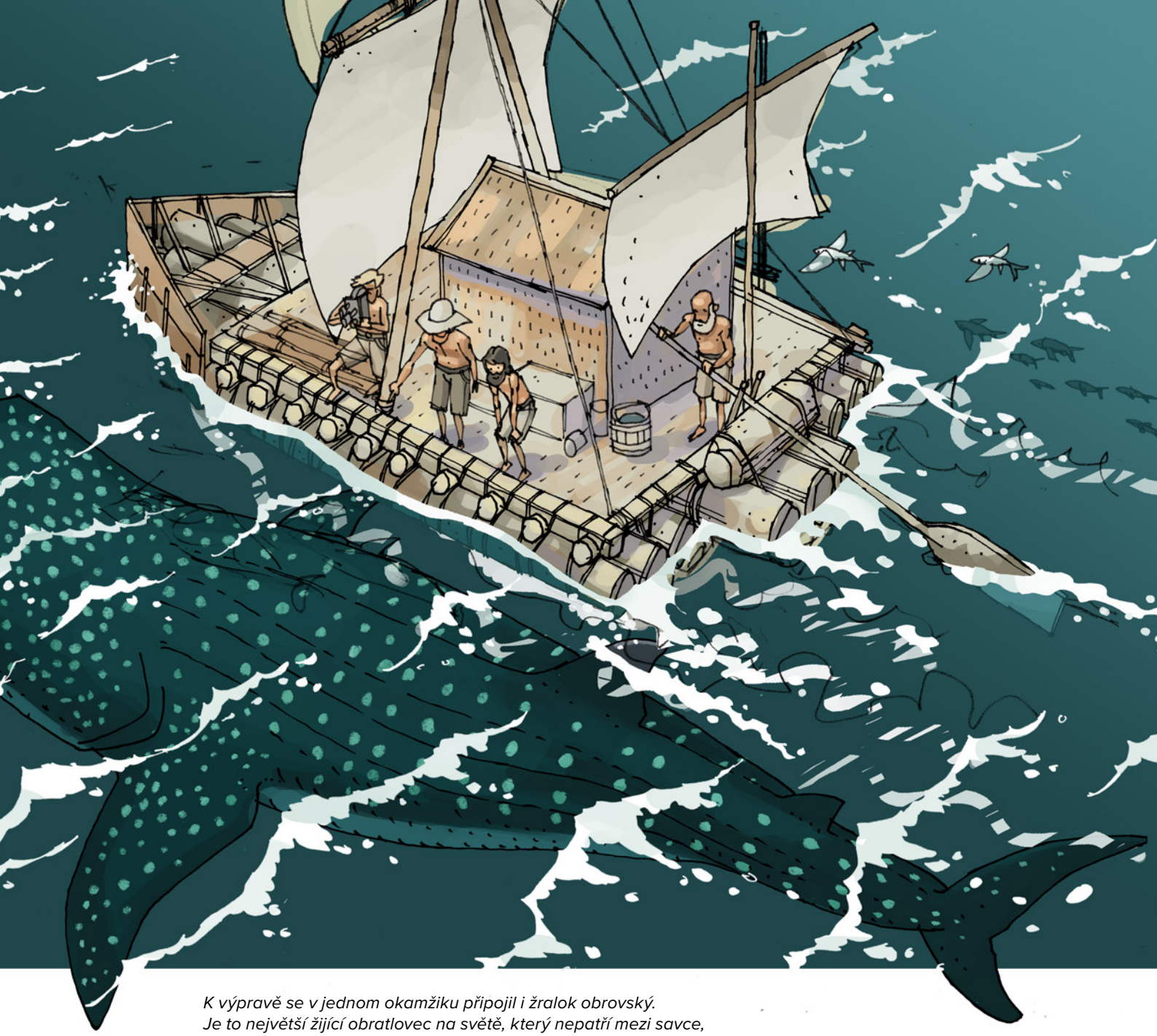
Konečně byli u cíle! Thor Heyerdahl a jeho posádka to dokázali. Z Peru se opravdu dalo doplout na voru až do Polynésie!



Heyerdahl dal voru jméno Kon-Tiki podle inckého boha slunce, který podle báje doplul na voru z balzového dřeva z jihoamerického Peru do Polynésie.

MODERNÍ metodou zkoumání DNA se později prokázalo, že obyvatelé polynéských ostrovů pocházejí z Asie. Jednu záhadu se ale zatím rozluštit nepodařilo: Když na tyto vzdálené ostrovy v 18. století dopluli Evropané, pěstovali už Polynésané batáty – sladké brambory, které pocházejí z jihoamerického kontinentu. Že by se obyvatelé polynéských ostrovů vydali na východ do Jižní Ameriky a zase se odtamtud vrátili zpátky? Odpověď neznáme, ale expedice Thora Heyerdahla každopádně prokázala, že to možné je.





K výpravě se v jednom okamžiku připojil i žralok obrovský. Je to největší žijící obratlovec na světě, který nepatří mezi savce, a může vážit až 15 tun. Posádka dostala strach. Kdyby se žralok cítil v ohrožení, dokázal by vor rozdrtit jako nic. Gigantický tvor však po chvíli nechal vor vorem a odplaval pryč.



PRVNÍ OBCHODNÍ CESTY

Prvních 190 000 let naší historie jsme my lidé nežili v domech na jednom místě, ale neustále jsme se stěhovali a cestovali. Zhruba před deseti tisíci lety ale lidé udělali důležitý objev, totiž že se plodiny dají pěstovat. A to navždy změnilo náš způsob života. Lidé si začali stavět domy, usazovat se na jednom místě a živit se tím, co zaseli a sklidili.



Postupně se v pěstování zdokonalili tak, že sklidili víc, než dokázali sami sníst. A tak mohli část úrody vyměnit za něco jiného, co potřebovali. Zpočátku si lidé vyměňovali zboží se svými sousedy, ale časem vznikly trhy, kam se za směnným obchodem lidé sjížděli z blízka i z daleka.

Tržiště se rozrůstala, stávala se z nich města a člověk začal cestovat za obchodem.

Tak vzniklo to, čemu říkáme civilizace. Lidí přibývalo a města rostla. Zároveň ale potraviny a dobytek, které člověk nashromáždil, musel také bránit.

Aby se obchodníci ubránili před lupiči, spojovali své síly a cestovali společně jako karavana.

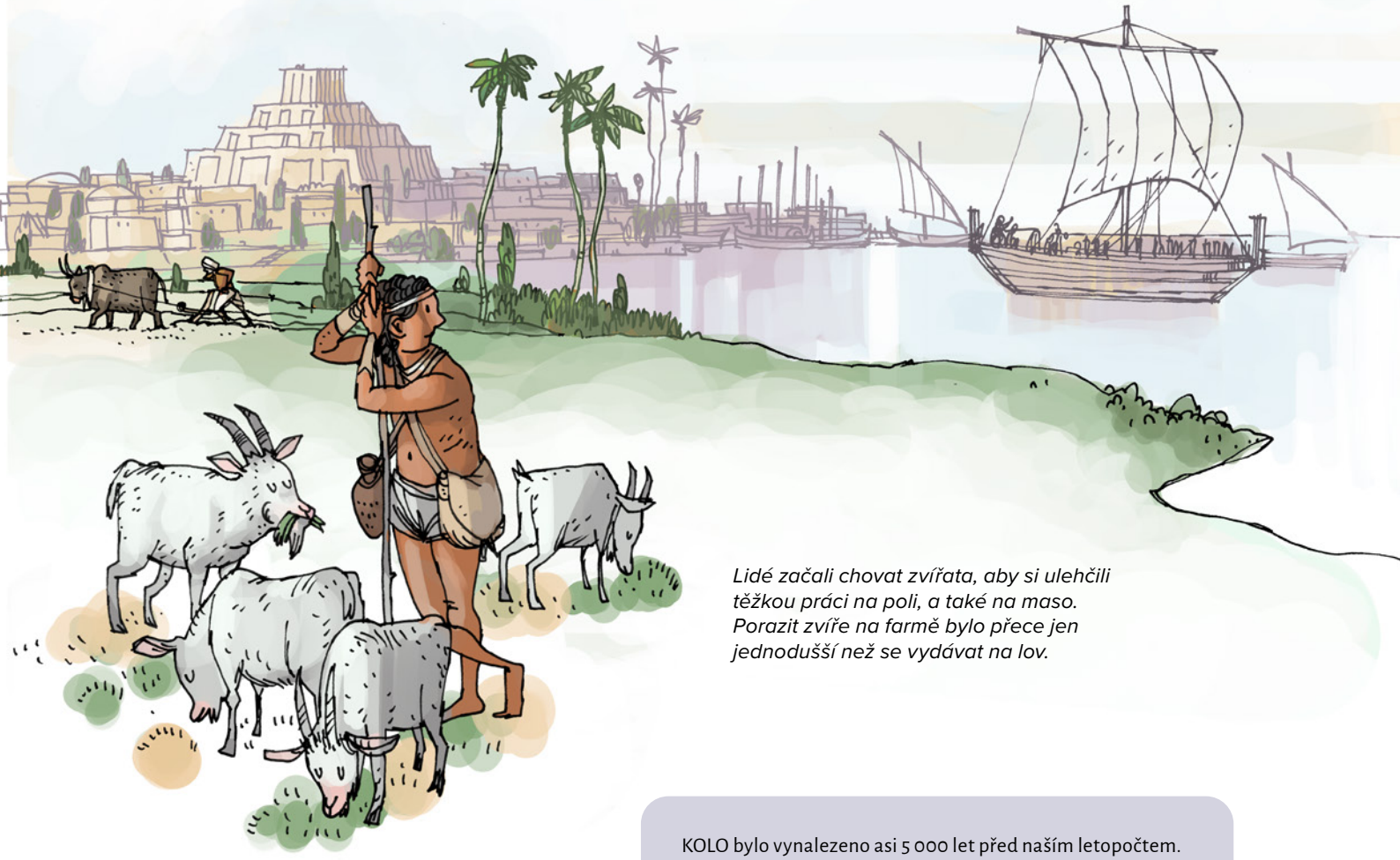
V prostředí, kde je málo vody, se k nošení nákladu využívali velbloudi, ale jinde byli běžní i koně a osli.



K pěstování plodin je zapotřebí voda, proto ležely vesnice a města obvykle u řek, jezer nebo moří.

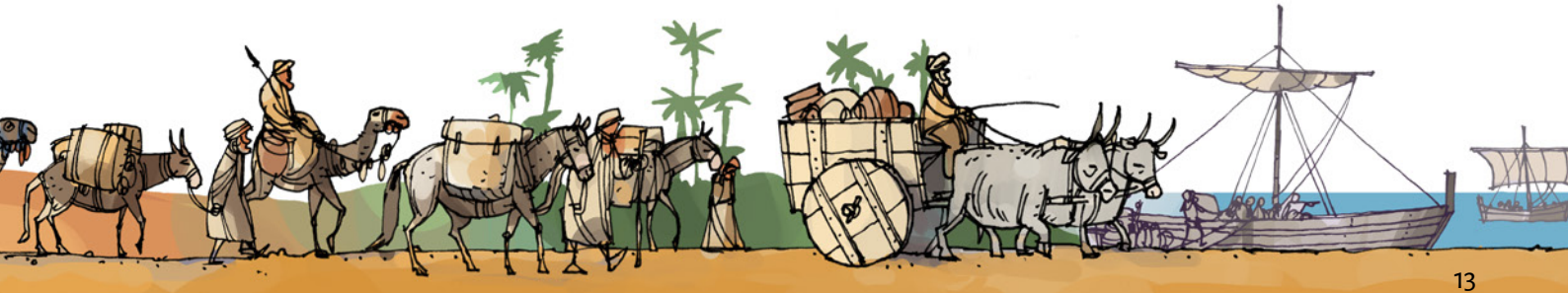
První města, o kterých víme, vznikla v oblasti, které se tehdy říkalo Mezopotámie, což znamená země mezi řekami. Mezopotámie totiž ležela mezi řekami Eufrat a Tigris v dnešním Iráku.

Lidé používali jednoduché lodě a předpokládá se, že se plavili po Eufratu na jih do přístavů na pobřeží Perského zálivu a možná i dál, k ústí řeky Indus v Pákistánu.



Lidé začali chovat zvířata, aby si ulehčili těžkou práci na poli, a také na maso. Porazit zvíře na farmě bylo přece jen jednodušší než se vydávat na lov.

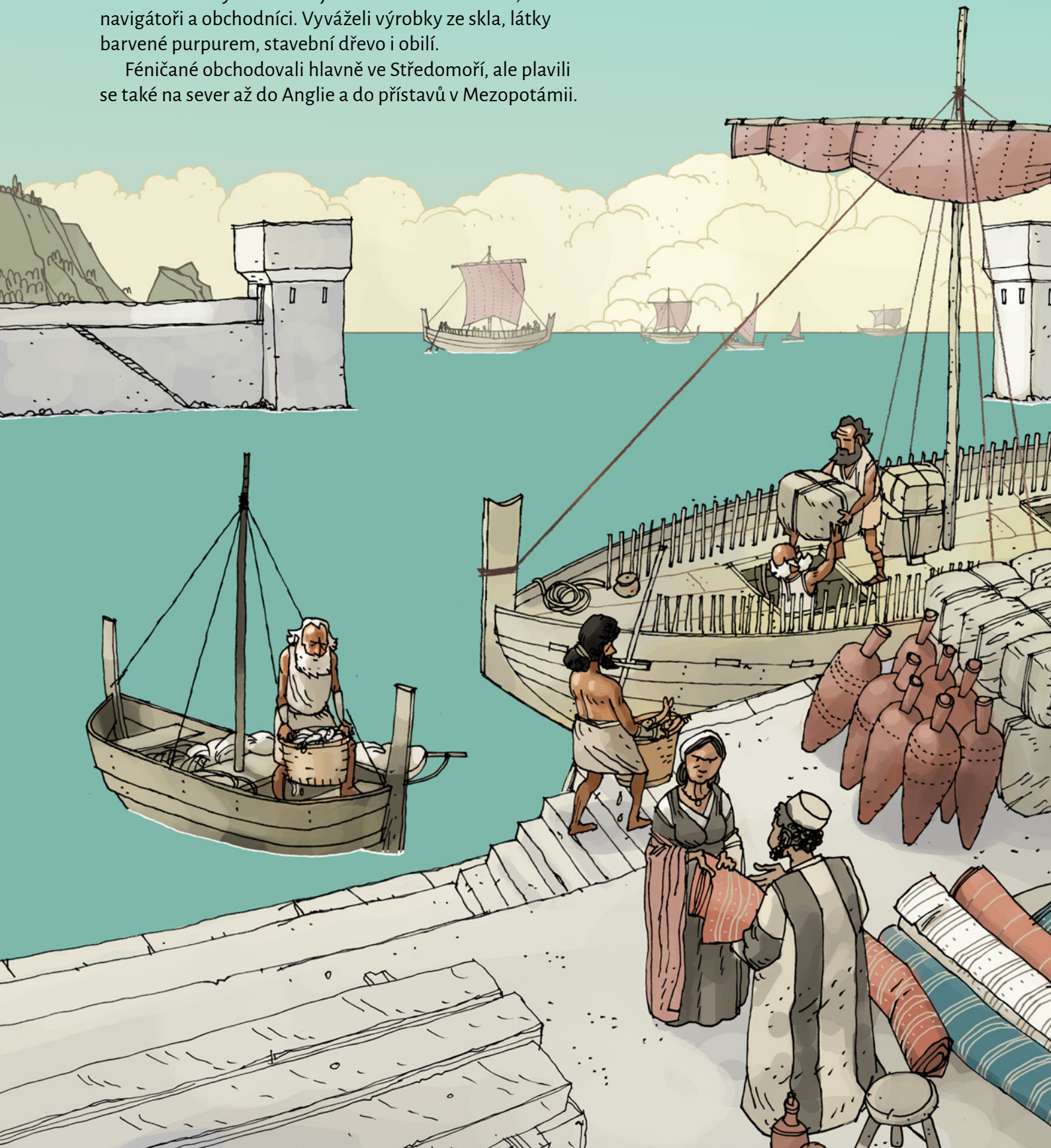
KOLO bylo vynalezeno asi 5 000 let před naším letopočtem. Předpokládá se, že první kola sloužila jako hrnčířské kruhy pro výrobu keramiky. Aby se kola dala využít k pohybu vozů, je zapotřebí mít něco jako cesty, což před čtyřmi tisíci lety nebylo moc běžné. A přeprava zboží pomocí zvířat má také svá omezení. Proto bylo nejlepší přepravovat zboží na velké vzdálenosti pomocí lodí.

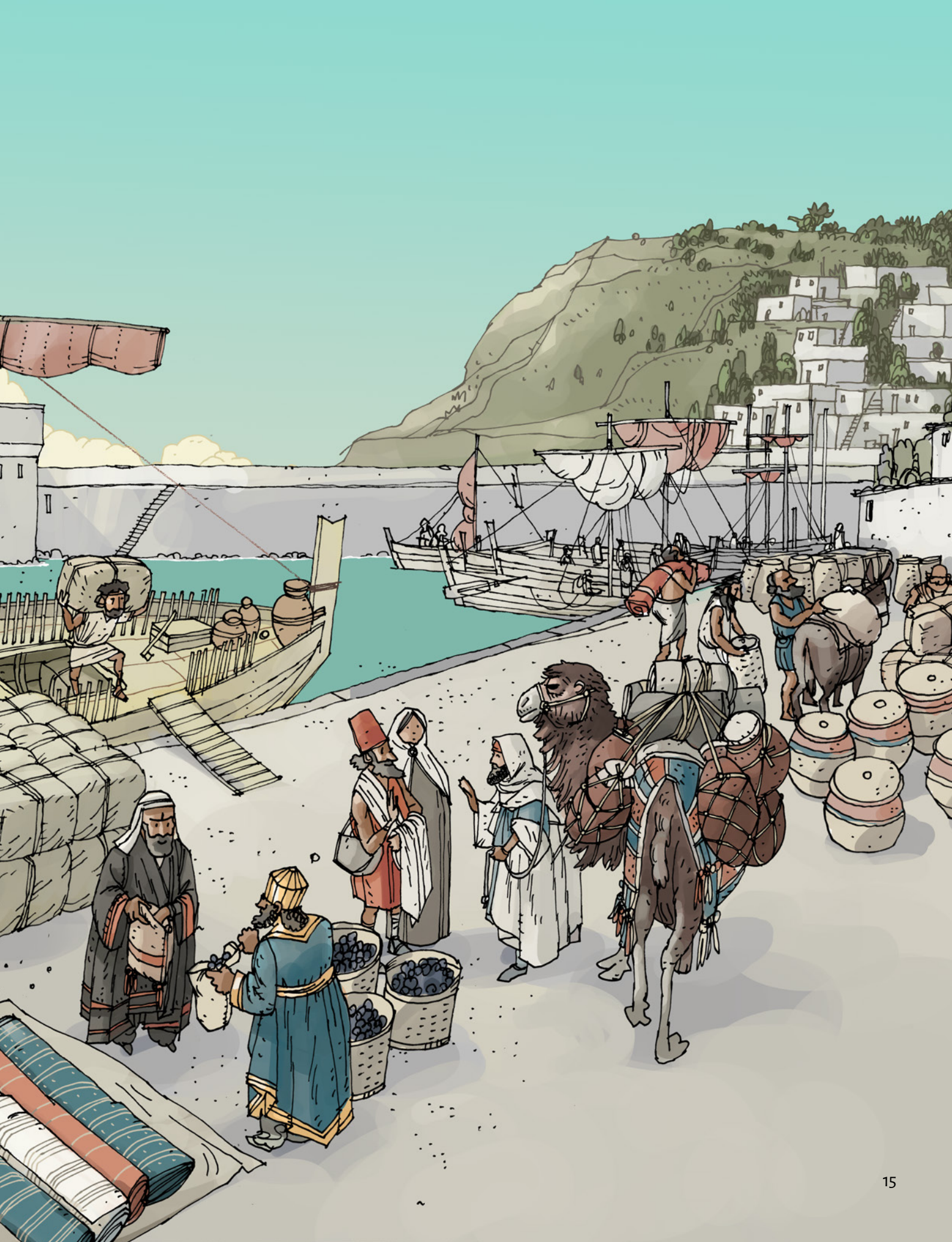


MOŘEPLAVECTVÍ

Kolem 11. století před naším letopočtem ovládali lodní dopravu ve Středomoří Féničané. Pocházeli z východního Středomoří a byli to mimo jiné zruční stavitelé lodí, navigátoři a obchodníci. Vyváželi výrobky ze skla, látky barvené purpurem, stavební dřevo i obilí.

Féničané obchodovali hlavně ve Středomoří, ale plavili se také na sever až do Anglie a do přístavů v Mezopotámii.





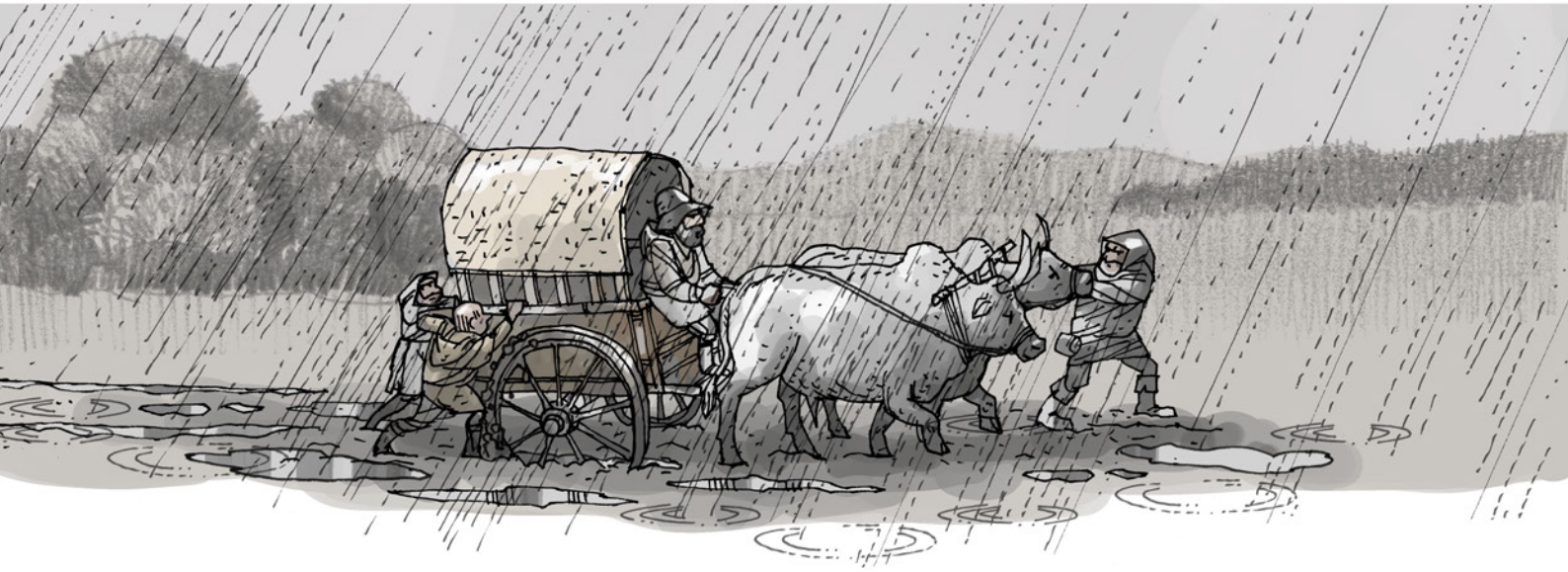
SILNICE

Pokud se chodí pořád stejnou cestou, postupně se vyšlape pěšinka. Nic na ní neroste, protože po ní neustále někdo dupe. Chodit po takové pěšince je čím dál snazší, a tak ji používá víc a víc lidí.

Když lidé začali převážet věci na vozech opatřených koly, z pěšinek se staly cesty, a někdy i takzvané úvozové cesty.



Pokud někudy chodilo a jezdilo lidí opravdu hodně, půdu nakonec sešlapali tak, že vznikl úvoz. Stopy po úvozech jsou v krajině často patrné dodnes.



Silnice na volném prostranství se ale za deště dokážou celé rozblátit. Proto se ve městech, kam směřovalo hodně lidí, a v okolí takových měst začaly stavět cesty zpevněné.

První známé silnice vznikly v Mezopotámii před 4000 lety, ale stavba silnic se skutečně rozmohla až se vzestupem mocného starověkého Říma ve staletích předcházejících našemu letopočtu.

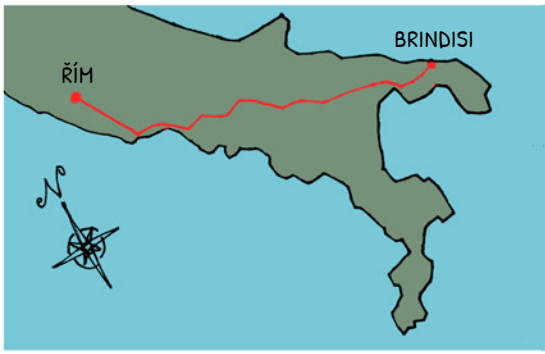


Římané byli národ, který žil na území dnešní Itálie. Starověký Řím se rozrostl v impérium – obrovskou říši, která potřebovala mít ke svým posádkám a na vojenské základny v každé nové zemi, kterou dobyla, možnost rychle přesouvat velké množství zásob a vojáků.

Spousta moderních měst vznikla původně jako římské posádky. Jako příklad můžeme uvést Londýn, kterému Římané říkali Londonium.

Ke zpevnění cest se používaly ploché kameny a podél okrajů se hloubily příkopy, aby odváděly dešťovou vodu.

Nejznámější silnice z tohoto období se nazývala Via Appia a z hlavního města Říma vedla až do přístavního města Brindisi. Části cesty Via Appia Antica se zachovaly dodnes.



Dnes protkávají velká území světa hladké vyasfaltované silnice a auto vlastní zhruba každý pátý člověk.

VIKINGOVÉ A JEJICH DALEKÉ PLAVBY

Dobu mezi lety 800 a 1050 našeho letopočtu u nás v severských zemích nazýváme vikinské období. Vikingové původně pocházeli z dnešního Dánska, Norska a Švédska. Proslavili se svými dalekými plavbami a nechvalně pak prosluli svými loupeživými nájezdy.



Hodně z toho, co o vikinských výpravách víme, jsme se dozvěděli z jejich vlastních textů. Vikingové totiž používali vlastní písmo zvané *runy*. Ty nacházíme většinou vyryté do takzvaných runových kamenů, ale také na kouscích dřeva a březové kůry nalezených při vykopávkách. Předměty s runovým písmem se nalezly od Grónska na západě až po Rusko na východě.

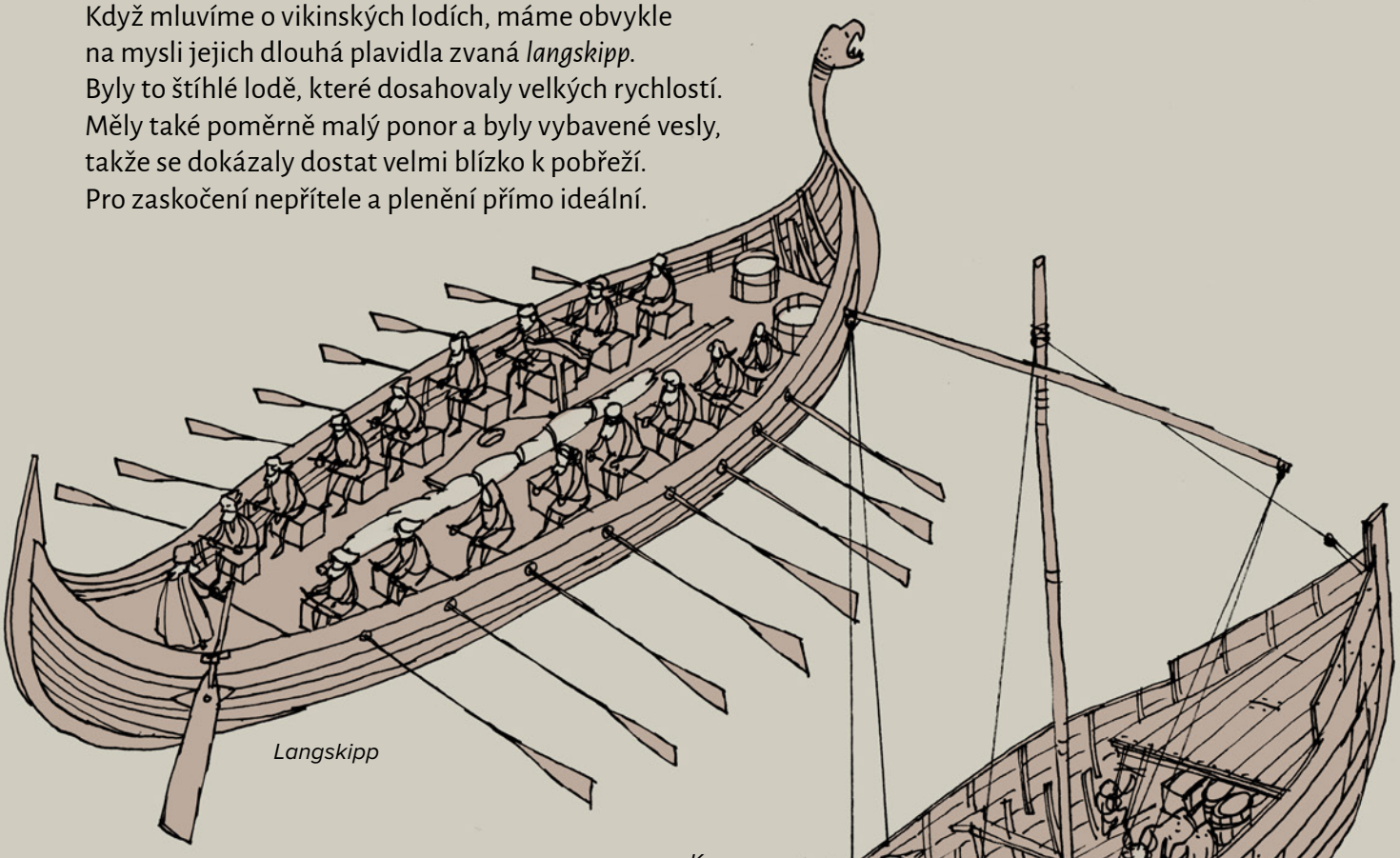


Po Vikinzích se nám zachovaly také písně a ságy – dlouhé, někdy veršované příběhy, které se lidé učili zpaměti a předávali si je z generace na generaci. V písemné podobě byly zaznamenány až o stovky let později, ale vědci věří, že původní verzi odpovídají docela věrně.



V sáze o Eriku Rudém se například dočtete o cestách Gudrid Thorbjörnsdotter. Více o ní na další dvojstránce...

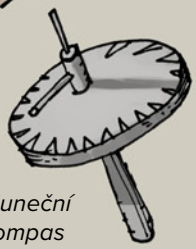
Když mluvíme o vikinských lodích, máme obvykle na mysli jejich dlouhá plavidla zvaná *langskipp*. Byly to štíhlé lodě, které dosahovaly velkých rychlostí. Měly také poměrně malý ponor a byly vybavené vesly, takže se dokázaly dostat velmi blízko k pobřeží. Pro zaskočení nepřítele a plenění přímo ideální.



Langskipp

Knarr

Vikingové, kteří se plavili přes Atlantik na Island a do Grónska, ale nejspíš používali takzvaný *knarr*. Tento typ lodí byl prostornější, měl hlubší kýl a lépe odolával silnému větru a bouřím.



Sluneční kompas



Stavba lodi byla drahá záležitost. Hodně drahá! Zaprvé je na ni potřeba velké množství stromů. Na jednu jedinou loď padlo i přes stovku dubů. Plachty se tkaly z příze upředené z ovčí vlny. Nashromáždit jí tolik, aby to stačilo na jednu plachtu, nejspíš trvalo několik let. Pak bylo třeba vlnu vyčesat, sepříst a utkat z ní dlouhé pruhy látky, které se následně sešily v jedinou plachtu.

Tahle vlna by přece stačila na spoustu jiných věcí. Na šaty, boty, čepice, rukavice, přikrývky...

GUDRIDINY CESTY



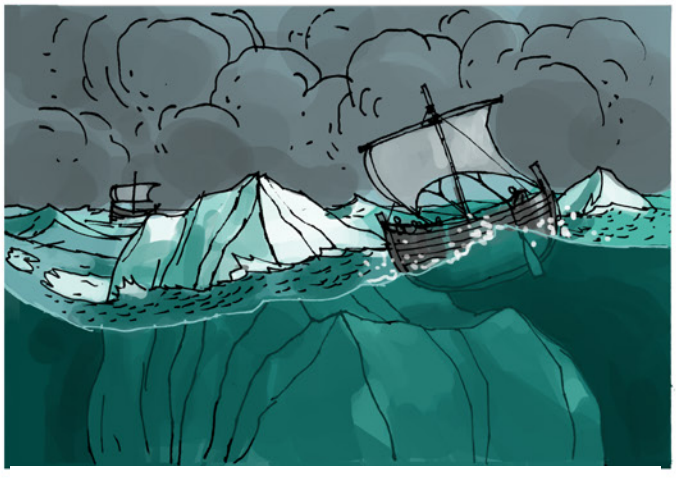
Narodila jsem se na Islandu, na statku Laugarbäck. Rodiče mě dali na vychování k sousedům, Ormovi a Halldís – v té době to bylo docela běžné.



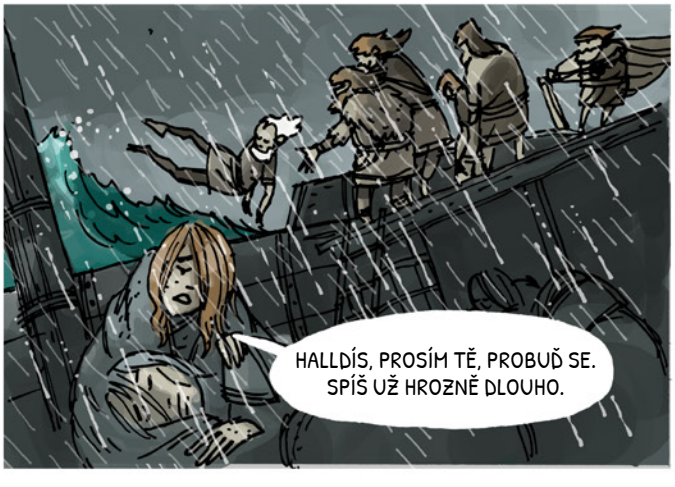
Měla jsem se u nich dobře. Orm mě naučil lovit a rybařit a Halldís mě naučila všechno ostatní.



Když se můj otec rozhodl, že budeme následovat Erika Rudého a přestěhujeme se do Grónska, nechtěli se ode mě Orm a Halldís odloučit, a tak se vypravili se mnou.



Měla jsem radost, že jedou se mnou, jenže cesta byla strašná. Nejenže jsme měli smůlu na bouře a ledové kry, ale spousta lidí během plavby onemocněla.



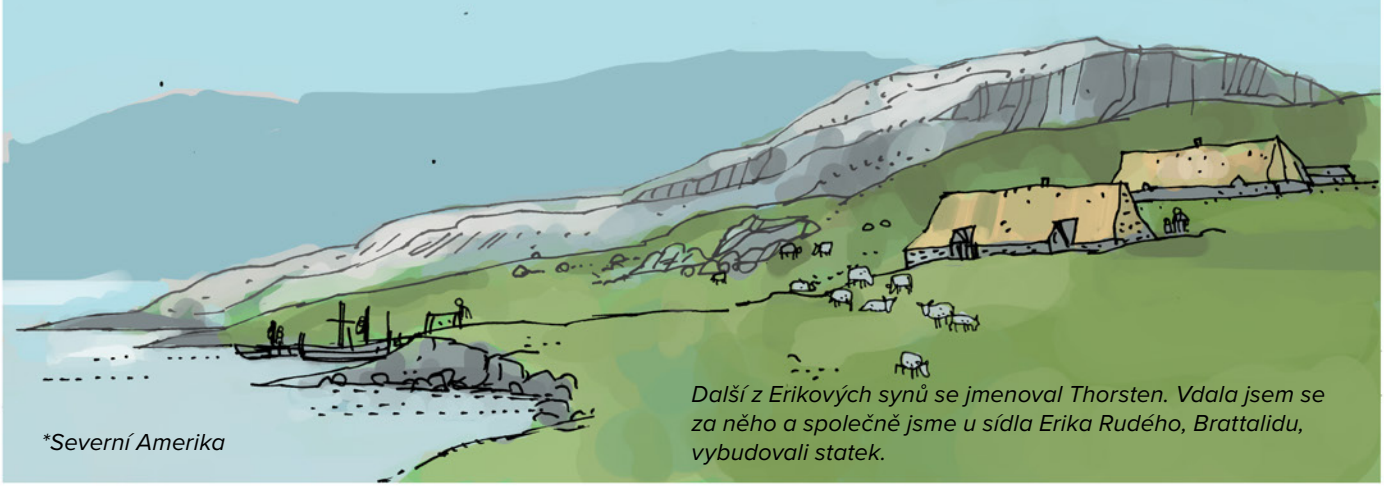
Jako první zemřel Orm. Hodili ho do moře a potom zemřela i Halldís. Do Grónska doplula jen polovina nás všech, co jsme se z Islandu vydali.



Z toho, že Orm a Halldís zemřeli, mi bylo opravdu smutno. Měla jsem pocit, že je to moje vina. Vždyť se na tu strastiplnou cestu vydali kvůli mně.

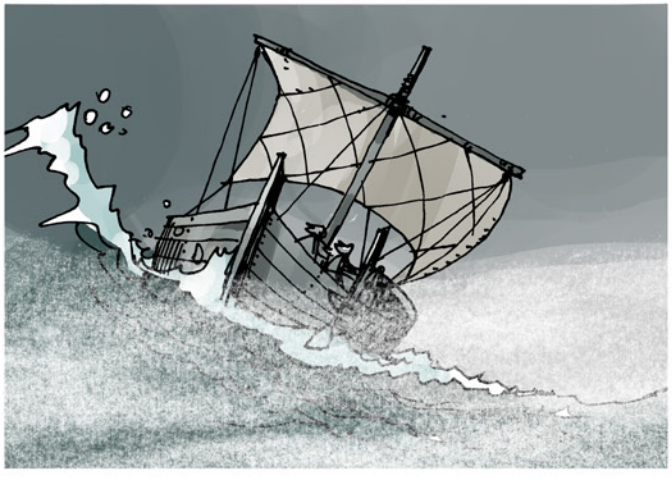
Ale Grónsko bylo tak krásné, jak ho popisoval Erik Rudý. Byla tu spousta pastvin pro krávy, ovce i prasata. Přidělili nám půdu a založili jsme tu statek.

Jeden z Erikových synů se jmenoval Leif. Plavil se na západ ještě dál a objevil zemi, kterou nazval Vinland. Ta pastvinami a lesy na stavbu domů a lodí oplývala ještě víc.*



Další z Erikových synů se jmenoval Thorsten. Vdala jsem se za něho a společně jsme u sídla Erika Rudého, Brattalidu, vybudovali statek.

*Severní Amerika



Po nějaké době jsme se do Vinlandu pokusili doplout, ale i tahle výprava skončila katastrofou. Ve špatném počasí jsme ztratili kurz a opět nás postihly nemoci. Když jsme konečně zahlédli pevninu, ukázalo se, že jsme zabloudili zpátky do Grónska.



Gróňané se o nás dobře postarali, ale Thorstenovi, který během cesty onemocněl, bylo čím dál hůř. Nakonec umřel i on. Proč všichni moji milovaní umírají? Je to moje vina?



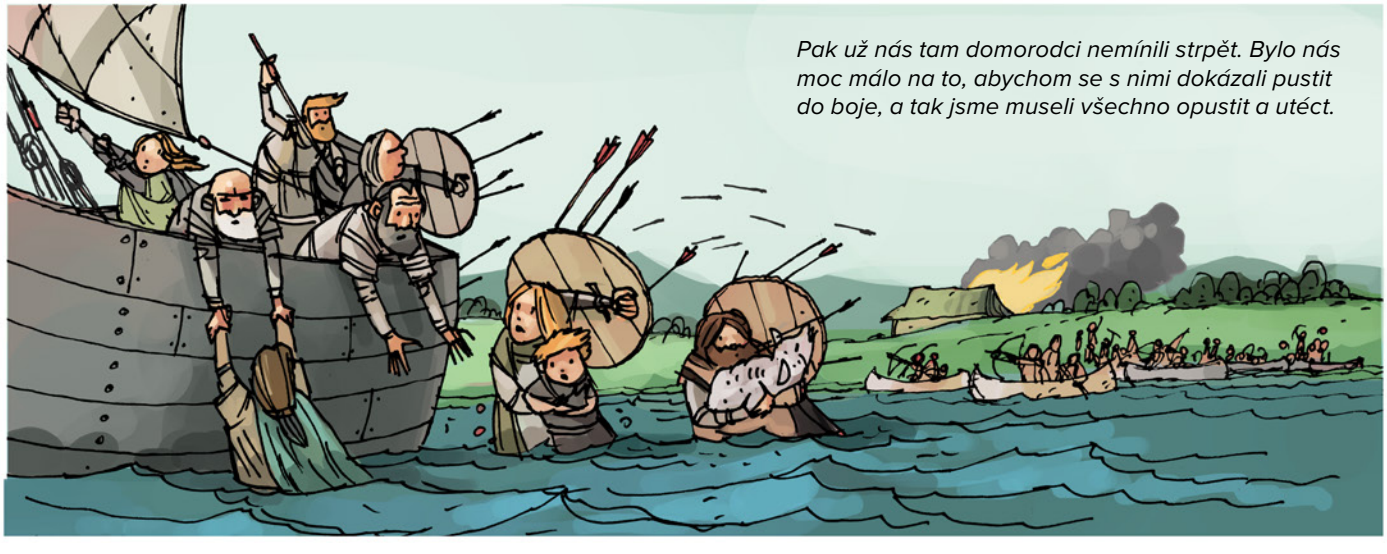
Vrátila jsem se do Brattalidu, protože statek mi přece jen ještě zůstal. Jednou kolem zimního slunovratu nás navštívil kupec jménem Torfinn Karlsämne. Požádal mě o ruku a ještě tu zimu jsme se vzali. Ale země na západě mě nepřestávala lákat...



...a společně s Torfinnem jsme se rozhodli, že se ještě jednou pokusíme do Vinlandu doplout. Tentokrát to šlo lépe. K cíli dorazily všechny tři lodě, které z Grónska vypluly.


Ve Vinlandu se nám dařilo dobře. Leif Eriksson nepřeháněl. Země byla bohatá na lesy a pastviny a v moři byla spousta ryb. Založili jsme tu několik statků a mně se narodil můj první syn.


Jenže jsme nebyli první. Ve Vinlandu žili lidé už před námi. Nejdřív jsme vedle sebe dokázali žít bez potíží, ale pak nastaly rozepře.
CO KDYŽ JICH PŘIJEDE VÍC?
KDYŽ JSEM TAM ŠEL TUHLE LOVIT RYBY, VYHNALI MĚ. TADY JSME PŘECE VŽDYCKY LOVILI MY!


Pak už nás tam domorodci nemínili strpět. Bylo nás moc málo na to, abychom se s nimi dokázali pustit do boje, a tak jsme museli všechno opustit a utéct.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Velké výpravy*.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.